

สรุปผลการวิจัย สหัชชากรและสหัชชากรเฉพาะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบบริบทในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษาที่ทำหน้าที่บริหารและสอน กับครูที่ทำหน้าที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว
2. เพื่อเปรียบเทียบขวัญในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษาที่สอนวิชาชีพและวิชาสามัญ
3. เพื่อตรวจสอบสภาพขวัญในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษาทั้งหมด

สมมติฐานในการวิจัย

1. ขวัญในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษา ทั้งครูที่ทำหน้าที่บริหารและสอน กับครูที่ทำหน้าที่สอนอย่างเดี่ยว ไม่แตกต่างกัน
2. ขวัญในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษา ที่สอนวิชาชีพและวิชาสามัญ ไม่แตกต่างกัน
3. ขวัญในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษา อยู่ในระดับต่ำ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูที่ทำหน้าที่บริหารและสอน กับครูที่ทำหน้าที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว กับวิชาสามัญและวิชาชีพ จำนวนรวมทั้งสิ้น 759 คน โดยแบ่งเป็น ผู้บริหารและสอน จำนวน 89 คน กลุ่มครูที่ทำหน้าที่สอนแต่เพียง

อย่างเคียว 670 คน แบ่งเป็นครูสอนวิชาชีพ 352 คน และ ครูที่สอนวิชาสามัญ 318 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และสร้างแบบสอบถาม ไปยังครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 โรงเรียน ได้รับแบบสอบถามคืนมา 583 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 76.81

แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอนคือ ข้อมูลส่วนตัว และข้อมูลของความรู้สึกร่วมกับปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงาน

ผลการวิจัย

จากความมุ่งหมายและสมมุติฐานในการวิจัยครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัว ปรากฏผลดังนี้
 - 1.1 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชายมากกว่าหญิง มีอัตราส่วน 321 : 262
 - 1.2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นโสดอยู่ โดยมีอัตราส่วน 357 : 226
 - 1.3 ผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิคุณปริญญาหรือเทียบเท่ามากที่สุด ร้อยละ 45.80 รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 48.91 ระดับปริญญาโทมีน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 1.89 และวุฒิอื่น ๆ อีกร้อยละ 8.40
 - 1.4 ผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามอายุปรากฏว่า ผู้มีอายุระหว่าง 26-30 ปี มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-25 ปี และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 46-50 ปี มีน้อยที่สุด

จากข้อนี้จะเห็นได้ว่า ครูโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร ส่วนมาก ยังมีอายุน้อยอยู่

1.5 ผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามระยะเวลาทำงาน ปรากฏว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามผ่านงานสอนมาในระยะ 1-5 ปีมากที่สุด รองลงมาได้แก่ผู้ที่ทำงานระหว่าง 6-10 ปี

จากข้อนี้สามารถยืนยันข้อ 1.4 ได้ในกรณีที่ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุน้อยอยู่ เพราะระยะเวลาการทำงานในโรงเรียนของครูก็มีจำนวนเป็นน้อย

2. เปรียบเทียบระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษา

2.1 ขวัญในการปฏิบัติงานของครูที่ทำหน้าที่บริหาร และสอนสูงกว่าครูที่ทำหน้าที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งขัดแย้งกับข้อสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1

การ เปรียบเทียบระดับขวัญในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร และสอนกับครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว โดยแยกเป็นปัจจัย ปรากฏผลดังนี้

1. ปัจจัยเรื่องรายได้และสวัสดิการปรากฏว่า ผู้บริหารและสอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับขวัญในเรื่องนี้สูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว และทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยเรื่องความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้า ปรากฏว่า ผู้บริหารและสอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญในเรื่องนี้สูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว และทั้งสองกลุ่มมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัจจัยเรื่องความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหาร ปรากฏว่า ผู้บริหารและสอนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญในเรื่องนี้สูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว และความคิดเห็นของทั้งสองกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง

4. ปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์อันดีในหน่วยงาน ปรากฏว่า ผู้บริหารและสอนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญในเรื่องนี้สูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว และทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

5. บัณฑิตวิจัยเรื่องการได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรม ปรากฏว่า ผู้บริหารและสอนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับขวัญในเรื่องนี้สูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

6. บัณฑิตศึกษาค้นหาความพึงพอใจในสภาพงานและการชางาน ปรากฏว่าผู้บริหารและสอนกับครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับขวัญในเรื่องนี้ใกล้เคียงกัน และอยู่ในระดับปานกลาง

7. บัณฑิตวิจัยเรื่องการยอมรับของเพื่อนร่วมงานและความรู้สึกประสบความสำเร็จ ปรากฏว่าผู้บริหารและสอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับขวัญในเรื่องนี้สูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว และทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

8. บัณฑิตวิจัยเรื่องความร่วมมือในการกำหนดนโยบาย ปรากฏว่า ผู้บริหารและสอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับขวัญในเรื่องนี้สูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว และทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ขวัญในการปฏิบัติงานของครูที่ทำหน้าที่สอนวิชาพีทและวิชาสามัญไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2

การเปรียบเทียบระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครูสอนวิชาพีทกับครูสอนวิชาสามัญ โดยแยกเป็นรายบัณฑิต ปรากฏผลดังนี้

1. บัณฑิตวิจัยเรื่องรายได้และสวัสดิการ ปรากฏว่า ครูสอนวิชาพีทกับครูสอนวิชาสามัญมีความคิดเห็นใกล้เคียงกัน อยู่ในระดับปานกลาง

2. บัณฑิตวิจัยเรื่องความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้า ปรากฏว่า ครูสอนวิชาพีทมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับขวัญในเรื่องนี้สูงกว่าครูสอนวิชาสามัญ และทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

3. บัณฑิตวิจัยเรื่องความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหาร ปรากฏว่า ครูสอนวิชาพีทกับครูสอนวิชาสามัญมีความคิดเห็นใกล้เคียงกันและอยู่ในระดับปานกลาง

4. บัณฑิตวิจัยหาความสัมพันธ์อันดีในหน่วยงาน ปรากฏว่า ครูสอนวิชาพีทกับครูสอนวิชาสามัญมีความคิดเห็นใกล้เคียงกันและอยู่ในระดับปานกลาง

5. ปัจจัยด้านการได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรม ปรากฏว่า ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นใกล้เคียงกันและอยู่ในระดับปานกลาง

6. ปัจจัยด้านความพึงพอใจในสภาพงานและการชากงาน ปรากฏว่า ครูสอนวิชาชีพที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับขวัญสูงกว่าครูสอนวิชาสามัญและทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

7. ปัจจัยด้านการยอมรับของ เพื่อนร่วมงานและความรู้สึกประสบความสำเร็จ ปรากฏว่า ครูสอนวิชาชีพและครูสอนวิชาสามัญมีความคิดเห็นใกล้เคียงกันและอยู่ในระดับปานกลาง

8. ปัจจัยด้านการร่วมมือในการกำหนดนโยบาย ปรากฏว่าครูสอนวิชาชีพที่มีความคิดเห็นสูงกว่าครูสอนวิชาสามัญและทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

2.3 ขวัญในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งขัดแย้งกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 3 ที่ว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษาอยู่ในระดับต่ำ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครู ระหว่างผู้บริหารและสอนกับครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว ปรากฏว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับรายได้และสวัสดิการ ผู้บริหารและสอนมีความรู้สึกต่อบรรยากาศที่สูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารและสอนมีรายได้สูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว และในการพิจารณาเลื่อนเงินเดือน ผู้บริหารและสอนมีโอกาสได้รับพิจารณาเลื่อนในอัตราที่สูงกว่า ทำให้ครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียวคิดว่าตนมีรายได้ต่ำ และสวัสดิการที่ได้รับยังมีน้อยมาก ก่อน พ.ศ. 2518 ครู

โรงเรียนราษฎรไม่ได้รับความช่วยเหลือด้านสวัสดิการจากรัฐเลย บางคนได้รับจากโรงเรียนที่จัดให้บ้างเล็กน้อย แต่โรงเรียนประเภทนี้มีน้อยมาก ต่อมาในปี พ.ศ.2518 กระทรวงศึกษาธิการให้จัดมีกองทุนสงเคราะห์ครูใหญ่และครูโรงเรียนราษฎรขึ้น โดยหักเงินสะสมจากเงินเดือนครู 3 % โรงเรียนออกให้ 3 % และจากรัฐอีก 6 % ทำให้ครูมีสวัสดิการดีขึ้นบ้าง แต่ก็ยังไม่เพียงพอ เพราะกองทุนสงเคราะห์ช่วยเหลือเพียงการรักษาพยาบาลเฉพาะคนไข้ในเท่านั้น ถ้ารักษาโดยไม่ได้นอนในโรงพยาบาลจะไม่ได้การช่วยเหลือ ส่วนสวัสดิการด้านอื่น ๆ ไม่มีเลย ทำให้ครูมีความรู้สึกท้อใจเกี่ยวกับรายได้และสวัสดิการค่อนข้างต่ำ อันเป็นผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานอย่างมาก ดังที่ เดวิส (Davis) กล่าวไว้ว่า เป็นที่ยอมรับว่าความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้ขวัญสูง ขวัญที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ ความพึงพอใจในค่าตอบแทนธุรกิจและบำเหน็จรางวัล¹

ถ้าหากจะแยกพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว จะเห็นว่าขวัญที่ผู้บริหารและสอนกับครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียวมีความรู้สึกแตกต่างกันสูงที่สุด ได้แก่ ขวัญเกี่ยวกับสวัสดิการของครู รองลงมาได้แก่ ขวัญเกี่ยวกับความเพียงพอของรายได้ ความแตกต่างทั้งสองขวัญนี้แสดงให้เห็นว่ารายได้และสวัสดิการของครูโรงเรียนราษฎรอาชีวศึกษายังไม่เพียงพอ รัฐควรจัดสวัสดิการของครูให้ดีกว่านี้ โดยการช่วยเหลือในด้านการรักษาพยาบาล ทั้งที่เป็นคนไข้ในและคนไข้นอก รวมทั้งจัดสรรให้เงินกู้ยืมโดยดอกเบี้ยในอัตราต่ำ การที่ผู้บริหารและสอนกับครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียวมีความรู้สึกแตกต่างกันเช่นนี้ เพราะผู้บริหารและสอนมีรายได้ในระดับค่อนข้างสูง เพียงพอที่จะหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวและไม่คำนึงถึงสวัสดิการที่จะได้รับมากนัก

เป็นที่น่าสังเกตว่า ข้อที่เกี่ยวกับรายได้พิเศษนอกเหนือจากที่ได้รับจากโรงเรียน ทั้งผู้บริหารและสอนกับครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ แสดงว่าทั้งสองกลุ่มมีผู้ที่ปรารถนาได้พิเศษนอกเหนือจากเงินเดือนมีจำนวนน้อย

¹ Keith Davis, Human Relations at Work (Tokyo : McGraw-Hill Kogakusha, 1967), p. 78.

เกี่ยวกับความมั่นใจและเจริญก้าวหน้า ปรากฏว่า ผู้บริหารและสอนกับครูที่สอนแต่เพียง
 อย่างเดียว มีความรู้สึกแตกต่างกัน และผู้บริหารและสอนมีความรู้สึกต่อปัจจัยนี้สูงกว่าครูที่สอนแต่
 เพียงอย่างเดียว เพราะผู้บริหารและสอนรู้สึกตนเองมีความก้าวหน้ามากกว่า ส่วนครูสอนแต่เพียง
 อย่างเดียว คิดว่าตนเองไม่มีความก้าวหน้าเท่าที่ควร ทำให้ครูสอนเพียงอย่างเดียวคิดแต่เพียง
 ว่าการสอนอยู่โรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษาเป็นการสอนเพียงชั่วคราว เป็นการสอนเพื่อรอโอกาส
 ที่จะได้รับการบรรจุเข้าเป็นข้าราชการ หรือประกอบอาชีพอื่น นี่เป็นสาเหตุหนึ่งที่ครูโรงเรียน
 ราษฎร์อาชีวศึกษาส่วนมากมีระยะเวลาทำการสอนน้อย และโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษากองหา
 ครูที่สำเร็จใหม่ ๆ เข้าทำการสอนแทนครูที่ลาออกไปรับราชการ หรือประกอบอาชีพอื่นอยู่เสมอ
 ทำให้มาตรฐานของโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษาจึงไม่ดีเท่าที่ควร เพราะครูเห็นโรงเรียนราษฎร์
 อาชีวศึกษาเป็นเพียงที่ลางที่รอชั่วคราว และเป็นสถานที่ฝึกงานให้มีความชำนาญสูงขึ้น เมื่อ
 ชำนาญแล้วก็หาที่ใหม่ต่อไป

ถ้าหากจะเปรียบเทียบโดยแยกเป็นรายข้อ จะพบว่า ข้อที่มีความแตกต่างกันสูงสุดได้แก่
 การส่งเสริมและรักษาผลประโยชน์ของครู ผู้บริหารและสอนรู้สึกที่โรงเรียนส่งเสริมและรักษาผลประโยชน์
 ของครู สูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว ส่วนข้อที่มีความแตกต่างรองลงมาได้แก่
 เรื่องการอบรมครูให้มีความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น ส่วนข้อที่มีความแตกต่างกันน้อยที่สุดคือ เรื่อง
 โอกาสที่จะก้าวหน้าถ้าหากย้ายไปอยู่สถานอื่น

เกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหาร ความรู้สึกของผู้บริหารและสอนกับครูที่สอนแต่
 เพียงอย่างเดียวมีความรู้สึกต่างกัน ผู้บริหารและสอนมีความรู้สึกต่อปัจจัยนี้สูงกว่าครูที่สอนแต่เพียง
 อย่างเดียว ทั้งนี้เพราะผู้บริหารและสอนก็คิดว่าตนเองมีความสามารถพอแล้ว และปฏิบัติถูกต้องอย่างดี
 และมีความใกล้ชิดกับผู้บริหารที่อยู่ระดับเหนือขึ้นไป ย่อมมีความเชื่อมั่นต่อผู้บริหารสูงกว่า แต่ถ้า
 แยกเป็นรายข้อ จะพบว่า ข้อที่แตกต่างกันสูงสุดคือ เรื่องที่เกี่ยวกับผู้บริหารรับฟังและให้คำปรึกษา
 แก่ครูและทำทางช่วยเหลือครูมากน้อยเพียงใด เรื่องนี้ผู้บริหารและสอนมีความรู้สึกสูงกว่าครูที่
 สอนแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว เมื่อเกิดปัญหา มักจะไม่ยอม
 ปรึกษากับผู้บริหารในระดับสูง สาเหตุจากความไม่คุ้นเคยและไม่กล้าเข้าพบ ทั้งนี้ถ้าหากจะ

ปรึกษาแล้วก็อาจจะได้รับคำแนะนำที่ดี นับเป็นช่องว่างอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดขึ้น ผู้บริหารควรแก้ไขข้อบกพร่องนี้โดยการนำตนเองเข้าใกล้ชิดกับครูและคอยรับฟังปัญหาต่าง ๆ และให้คำแนะนำที่ไม่ใช่เป็นการตำหนิต่อครู จะทำให้ครูเกิดความตั้งใจมากขึ้น อันจะเป็นผลให้ครูมีขวัญในการปฏิบัติงานสูงขึ้น

ความสัมพันธ์อันดีในหน่วยงาน ผู้บริหารและสอนกับครูที่สอนแก่เพียงอย่างเดียวมีความรู้สึกต่อบัจจุบันนี้ต่างกัน ผู้บริหารและสอนมีความรู้สึกสูงกว่าครูที่สอนแก่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะว่าครูสอนแก่เพียงอย่างเดียวมีส่วนมากมีระยะเวลาทำการสอนน้อย เมื่อเข้าสอนในโรงเรียนก็เป็นคนใหม่ ยังไม่รู้จักสนิทสนมกับครูคนอื่น และแต่ละแห่งมีครูจำนวนมาก มักจะมีการแบ่งพวกแบ่งกลุ่ม แต่ละกลุ่มไม่ค่อยมีการช่วยเหลือและร่วมมือซึ่งกันและกัน หากได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติงานร่วมกันก็จะปฏิบัติไปตามคำสั่งเท่านั้น การแบ่งกลุ่มเช่นนี้จะพบมากในแต่ละโรงเรียนและจะมีมากยิ่งขึ้นถ้าโรงเรียนนั้นมีครูสตรีมาก และถ้าแยกพิจารณาเป็นรายข้อจะพบว่า ข้อที่มีความรู้สึกแตกต่างกันสูงสุดคือเรื่องเกี่ยวกับการพบปะสังสรรค์ของครูในโรงเรียน แสดงว่าครูยังรู้สึกว่าโรงเรียนการพบปะสังสรรค์ระหว่างครูยังมีน้อย เพราะครูไม่มีเวลาที่จะพบปะสังสรรค์กับเพื่อน และแต่ละคนมีภาระที่ต้องรับผิดชอบ บางแห่งอาจไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ผู้บริหารควรจะได้เห็นความสำคัญในบัจจุบันนี้ และควรสนับสนุนให้ความร่วมมือต่อครูในการพบปะสังสรรค์กันเองในหน่วยงานเมื่อการสร้างความสัมพันธ์อันดีขึ้น จะจัดความคิดที่จะอยู่และสนทนาเฉพาะในกลุ่มของตนเท่านั้นออกไปเสีย ถ้าหากครูเกิดสัมพันธ์กันขึ้นในโรงเรียนจะทำให้การสอนและการปฏิบัติงานของครูดีขึ้น ความรู้สึกแตกต่างของผู้รองลงมาได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับการร่วมมือกันและร่วมกันทำงานของครูในโรงเรียน ถึงแม้กล่าวมาแล้วว่าในโรงเรียนแต่ละแห่งครูมักจะแบ่งกลุ่มกัน ดังนั้นแต่ละกลุ่มไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กัน จะคุยหรือปรึกษาเฉพาะในกลุ่มของตนเท่านั้น ถ้าได้แก้ปัญหาได้ไม่ดีเท่าที่ควร และครูบางคนก็คิดว่าตนเองจะสอนอยู่ในโรงเรียนบางโรงเรียนหรืออาชีพที่เฉพาะเป็นการชั่วคราวเท่านั้น ไม่ได้คิดจะสอนอยู่ถาวร ดังนั้นจึงทำเฉพาะหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบเท่านั้น ไม่คิดที่จะสังสรรค์หรือปรึกษาร่วมกับครูคนอื่น ข้อนี้ทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างกันเลยคือ เรื่องเกี่ยวกับนักเรียนและการพบปะเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ทั้งสองกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน

การได้รับการปฏิบัติหรืออย่างยุติธรรม ความรู้สึกเองผู้บริหารและสอนกับครูที่สอนแต่เพียง
 อย่างเดียวมีความรู้สึกแตกต่างกัน ผู้บริหารและสอนมีความรู้สึกต่อปัจจัยนี้สูงกว่าครูที่สอนแต่เพียง
 อย่างเดียว ทั้งนี้เพราะว่า ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นต่างกัน ผู้บริหารและสอนเห็นว่าทางฝ่าย
 บริหารให้ความยุติธรรมต่อครูแล้ว ส่วนครูก็คิดว่าตนเองไม่ได้รับความยุติธรรมเพียงพอ ผู้บริหาร
 ควรชี้แจงในเรื่องการมอบงานให้แก่ครู แจงเหตุผลต่าง ๆ ให้ครูทราบ และควรวางหลักเกณฑ์
 การพิจารณาความดีความชอบให้เป็นขั้นตอน ไม่ควรพิจารณาความดีความชอบของครูจากความสันท
 สมกันเป็นส่วนตัว หรือเพื่อหาพวกห้องและถ้าพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่าข้อที่มีความแตกต่าง
 กันสูงสุดคือ เรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมในการพิจารณาความดีความชอบ ผู้บริหารและสอนมีความ
 รู้สึกเกี่ยวกับเรื่องนี้สูงกว่าครูสอนแต่เพียงอย่างเดียว แสดงว่าผู้บริหารและสอนรู้สึกว่าการ
 พิจารณาความดีความชอบของทางโรงเรียนยุติธรรมมากกว่าครูสอนแต่เพียงอย่างเดียว ส่วนเรื่องที่มี
 ความแตกต่างสูงรองลงมาคือ เรื่องเกี่ยวกับความเป็นธรรมในปริมาณงานสอนและงานอื่น ๆ ที่
 กระจายให้แก่ครู ความรู้สึกในปัจจุบันนี้ผู้บริหารมีความรู้สึกสูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว แสดง
 ว่าทั้งสองปัจจัยนี้ผู้บริหารและสอนมีระดับสูงสูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว

ปัจจัยเรื่องความพึงพอใจในสภาพงานและการขาดงานของผู้บริหารและสอนกับครูที่สอน
 แต่เพียงอย่างเดียว มีความรู้สึกอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน แต่ถ้าหากพิจารณาเป็นรายข้อจะพบว่า
 มีเรื่องที่มีความแตกต่างกันมาก เรื่องที่มีความแตกต่างกันสูงสุดคือปัจจัยเกี่ยวกับความต้องการ
 เปลี่ยนงานใหม่ ครูสอนแต่เพียงอย่างเดียวมีความต้องการเปลี่ยนงานใหม่สูงกว่าผู้บริหารและสอน
 แสดงว่าครูสอนแต่เพียงอย่างเดียวส่วนมากมีความต้องการเปลี่ยนงานสูงมาก โรงเรียนราษฎร์
 อาชีวศึกษาเป็นเพียงสถานที่ที่นักเรียนชั่วคราวเพื่อรอเวลาที่จะไปทำงานใหม่ที่ตนคิดว่าดีกว่า ดังนั้นครู
 โรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษาส่วนมากจะทำการสอนอยู่ในโรงเรียนหนึ่งในชั่วระยะเวลาอันสั้น เก็บได้
 ซักเงินจากรางที่ 7 ครูโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษาที่ทำการสอนในโรงเรียนที่กำลังสอนอยู่ใน
 ระยะเวลา 1-5 ปี มีอยู่ร้อยละ 78.04 ระยะเวลา 6-10 ปีร้อยละ 17.75 และระยะเวลา 11-15 ปีเพียง
 ร้อยละ 13 เท่านั้นโดยเฉพาะครูสอนวิชาสามัญที่ทำการสอนตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไปมีเพียงร้อยละ 0.17

เท่านั้น แสดงว่าครูโรงเรียนราษฎรอาชีวศึกษามีความต้องการ เปลี่ยนแปลงงานอยู่เสมอ เรื่องที่มีความแตกต่างพุ่งรกลงมาคือ เรื่องเกี่ยวกับผู้บริหารยอมรับและปฏิบัติตามข้อ เสนอของครู ผู้บริหารมีความรู้ลึกต่อปัจจัยนี้สูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว แสดงว่าปัจจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจในสภาพงานและการชาคงาน ระดับขวัญของผู้บริหารและสอนกับครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน แต่ถ้าแยกเป็นรายชื่อจะพบว่า มีหลายข้อที่ผู้บริหารและสอนมีระดับขวัญในปัจจัยเหล่านั้นสูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว

เป็นที่น่าสังเกตว่า เรื่องความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ บทบาทและเป้าหมายในงานที่ปฏิบัติอยู่ ทั้งสองกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง แสดงว่า ทั้งผู้บริหารและสอนกับครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว มีความคิดเห็นว่าตนเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นอย่างดี และเรื่องความต้องการ เปลี่ยนงาน ครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียวมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ แสดงว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียวมีความต้องการ เปลี่ยนงานในอัตราที่สูง

เรื่องการบริหารของเพื่อนร่วมงานและความรู้สึกประสบความสำเร็จ ความรู้สึกของผู้บริหาร และสอนกับครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว มีความรู้สึกต่างกัน ผู้บริหารและสอนมีระดับความรู้สึกสูงกว่า ทั้งนี้เพราะครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียวมีระยะเวลาการสอนน้อย จึงไม่แน่ใจว่าตนเองประสบความสำเร็จหรือไม่ แต่ถ้าแยกเป็นรายชื่อจะพบว่า ข้อที่มีความแตกต่างกันสูงสุดคือ เรื่องการได้รับการยกย่องชมเชยจากลูกศิษย์ เรื่องนี้ถ้าหากพิจารณาแล้วจะเห็นว่าผู้บริหารและสอนก่อนที่จะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหาร ย่อมมีผลงานที่ดีเป็นที่ยกย่องนับถือจากครูคนอื่น ย่อมมีความรู้ลึกต่อปัจจัยนี้สูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียวที่สอนไม่นานและยังไม่ปรากฏผลงานที่เด่นชัด เรื่องที่มีความแตกต่างรกลงมาใกล้เคียง เรื่องความสำเร็จของงาน แสดงว่าในปัจจุบันนี้ผู้บริหารและสอนมีระดับขวัญสูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว เรื่องที่มีความแตกต่างกันน้อยที่สุดคือ เรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการ เรียนการสอน

การร่วมมือในการกำหนดนโยบาย ความรู้สึกของผู้บริหารและสอนกับครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียวต่อปัจจัยนี้ มีความแตกต่างกัน และระดับขวัญของผู้บริหารและสอนในปัจจุบันนี้สูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารและสอนย่อมมีส่วนในการกำหนดนโยบายของ

โรงเรียน มีโอกาสที่เสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ อันอาจเกิดขึ้นในโรงเรียน ผู้บริหารย่อมรู้สึก
ว่า ตนเองมีส่วนร่วมในนโยบายและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนกำหนดขึ้น ส่วนครูที่กำหนดยุทธศาสตร์ที่สอน
แต่เพียงอย่างเดียวมีโอกาสน้อยมากที่จะเป็นผู้ร่วมกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของโรงเรียน นอกจาก
บางครั้งจะมีโอกาสเสนอข้อคิดเห็นบ้างแต่ไม่มากนัก ดังนั้นครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียวจะเป็นผู้นำ
นโยบายที่ผู้บริหารกำหนดขึ้นไปปฏิบัติตามเท่านั้น

ถ้าแยกออกเป็นรายข้อปรากฏว่า ทุกข้อผู้บริหารและครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียวจะมีความ
ความรู้สึกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เรื่องที่มีความแตกต่างกันสูงสุดได้แก่
เรื่องการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้เริ่มงานใหม่ ๆ สำหรับผู้บริหารและสอนย่อมมีการกิด
ริเริ่มเพื่อที่จะนำความสำเร็จมาให้เกิดขึ้นแก่โรงเรียนที่สอนอยู่ ส่วนครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว
ไม่ค่อยมีโอกาสที่จะริเริ่มงานใหม่ ๆ นอกจากปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บริหาร บางครั้งอาจจะเสนอ
ความคิดบ้างแต่เป็นส่วนน้อย ส่วนเรื่องที่มีความแตกต่างรองลงมาได้แก่ เรื่องการพิจารณาความ
คิดต่าง ๆ ที่ครูเสนอแนะต่อผู้บริหาร

จากการวิเคราะห์ทั้ง 8 ปัจจัย จะเห็นได้ว่า ระดับความรู้สึกของผู้บริหารและสอนมีความ
แตกต่างกับครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว 7 ปัจจัย และทุกปัจจัยผู้บริหารและสอนมีระดับความรู้สึก
สูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว มีอยู่เพียงปัจจัยเดียวที่ทั้งสองกลุ่มมีระดับความรู้สึกใกล้เคียง
กันคือ ปัจจัยเกี่ยวกับเรื่องความพึงพอใจในสภาพงานและการชดเชยงาน จากข้อพิจารณาเหล่านี้
จึงพอจะสรุปได้ว่า ผู้บริหารและสอนมีระดับขวัญในการปฏิบัติงานสูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว
ถ้าพิจารณาความแตกต่างของผู้บริหารและสอนกับครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว รวมทุกปัจจัย ปรากฏ
ว่า ทั้งสองกลุ่มมีความรู้สึกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงแสดงได้ว่าขวัญใน
การปฏิบัติงานของผู้บริหารและสอนสูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งขัดแย้งกับสมมุติฐานที่
ว่าขวัญในการปฏิบัติงานของครูที่กำหนดยุทธศาสตร์ที่สอนกับครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียวไม่แตกต่างกัน

2. จากการวิจัยระดับขวัญในการปฏิบัติงานระหว่างครูสอนวิชาคณิตศาสตร์กับครูสอนวิชาภาษาไทย
ได้พบว่า ระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษาที่สอนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่าครูที่สอน
วิชาสามัญอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสรุปได้ว่าขวัญในการปฏิบัติงานของครูที่สอน

วิชาที่พบกับครูที่สอนวิชาสามัญ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ถ้าแยกเป็นราย
 วิชาจะพบว่าบางวิชาจะมีความแตกต่างกัน บางวิชาอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ซึ่งแยกได้
 ดังต่อไปนี้

วิชาเกี่ยวกับรายไ้และสวัสดิการครูสอนวิชาชีพและครูสอนวิชาสามัญ มีความรู้สึก
 ในระดับใกล้เคียงกัน แต่ถ้าแยกเป็นรายข้อจะพบว่ามี 2 เรื่องที่มีความแตกต่างกันโดยทั้งสอง
 เรื่องครูสอนวิชาชีพมีระดับความรู้สึกสูงกว่า เรื่องที่มีความแตกต่างกันสูงสุดคือเรื่องเกี่ยวกับรายไ้
 นอกเหนือจากที่รับจากโรงเรียน และที่แตกต่างรองลงมาได้แก่ปัจจัยในด้านสวัสดิการ จากความ
 แตกต่างนี้พอสรุปได้ว่าครูสอนวิชาชีพจะมีงานนอกเวลา มีการรับงานจากภายนอกมาทำในเวลา
 ว่าง เช่น การรับคำปรึกษาหรือตรวจบัญชีของครูสอนวิชาชีพ การรับงานซ่อมเครื่องยนต์ต่าง ๆ ของ
 ครูช่าง เป็นต้น ส่วนครูสอนวิชาสามัญมีโอกาสที่จะรับงานพิเศษน้อยมาก นอกจากงานสอนพิเศษ
 ซึ่งมีน้อยราย ทั้งนี้ครูสอนวิชาชีพจึงมีรายไ้สูงกว่าครูสอนวิชาสามัญ

เป็นที่น่าสังเกตว่า เรื่องเกี่ยวกับรายไ้พิเศษนอกเหนือที่ได้รับจากโรงเรียน และเรื่อง
 ความคิดที่จะหารายไ้เพิ่มเติม ครูทั้งสองกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ แสดงว่า ทั้งสองกลุ่มมี
 รายไ้พิเศษน้อย และมีความต้องการที่จะหารายไ้เพิ่มเติม

ปัจจัยที่ 2 เกี่ยวกับความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้า ความรู้สึกของครูสอนวิชาชีพสูง
 กว่าครูสอนวิชาสามัญ ทั้งนี้เพราะครูสอนวิชาชีพได้รับการส่งเสริมจากผู้บริหารมากกว่าครูสอน
 วิชาสามัญ เพราะถ้าโรงเรียนขาดชีวิตชีวาถือว่า วิชาชีพเป็นวิชาสำคัญที่สุดในการดูแลนักเรียน
 และพยายามอย่างที่สุดที่จะให้นักเรียนสำเร็จออกไปประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี ดังนั้น
 ครูสอนวิชาชีพจึงมีความจำเป็นสำหรับโรงเรียนมาก ดังนั้นครูสอนวิชาชีพจึงรู้สึกว่าตนเองมีความก้าว
 หน้าพอสมควร ถ้าแยกเป็นรายข้อจะพบว่า เรื่องที่มีความแตกต่างสูงสุดที่สุดคือเรื่องการส่งเสริมและ
 รักษาผลประโยชน์ของครู รองลงมาได้แก่ปัจจัยเรื่องความมั่นใจในตำแหน่งหน้าที่การงาน

ปัจจัยที่ 3 ความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหาร ความรู้สึกต่อปัจจัยนี้ ครูสอนวิชาชีพมีความรู้สึก
 สูงกว่าครูสอนวิชาสามัญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าครูทั้งสองกลุ่มมีความรู้สึกต่อปัจจัยนี้ใน
 ระดับใกล้เคียงกัน แต่ถ้าแยกเป็นรายข้อปรากฏว่า เรื่องที่มีความแตกต่างกันสูงสุดคือเรื่องผู้บริหาร

รับฟังและให้คำปรึกษาแก่ครูและพยายามหาทางช่วยเหลือครูมากขึ้นเพียงใจ ร่องลงมาได้แก่ เรื่องการปกป้องครูจากการกล่าวหาโจมตีอย่างไม่เป็นธรรม

ปัจจัยที่ 4 ปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์กันในหน่วยงาน ความรู้สึกของครูสอนวิชาชีวะและครูสอนวิชาสามัญอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน แต่ถ้าแยกเป็นรายข้อ ปรากฏว่ามีความแตกต่างกันเพียง 2 เรื่องคือ เรื่องการร่วมกันฝึกและร่วมกันทำงาน และเรื่องการจัดบริการด้านเส้นทางการแก่ครู ถ้าพิจารณาจากความแตกต่างเหล่านี้จะเห็นว่าครูสอนวิชาชีวะจะร่วมกันฝึกและร่วมกันทำงานมากกว่าครูสอนวิชาสามัญ ทั้งนี้เพราะว่าวิชาชีวะมีหลายวิชาที่ต้องสัมพันธ์กัน และบางวิชาเช่น วิชาปฏิบัติการต้องให้ครูหลายคนช่วยกันสอน ส่วนครูสอนวิชาสามัญลักษณะของวิชาเป็นเอกเทศมีความสัมพันธ์กับวิชาอื่นน้อย ครูสอนวิชาสามัญจึงไม่ไ้ร่วมกับผู้อื่นนัก

ปัจจัยที่ 5 การได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรม ครูสอนวิชาชีวะและครูสอนวิชาสามัญมีความรู้สึกต่อยุติธรรมในระดับใกล้เคียงกัน แต่ถ้าแยกเป็นรายข้อจะพบว่า เรื่องความเป็นธรรมในการแก้ปัญหของครูสอนวิชาชีวะมีความรู้สึกต่อเรื่องนี้สูงกว่าครูสอนวิชาสามัญ และแตกต่างร่องลงมาได้แก่ เรื่องการพิจารณาความดีความชอบของครู

ปัจจัยที่ 6 เรื่องความพึงพอใจในสภาพงานและการขาดงาน ครูสอนวิชาชีวะมีความรู้สึกต่อยุติธรรมสูงกว่าครูสอนวิชาสามัญ เพราะเหตุว่า ครูสอนวิชาชีวะมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากกว่า ในการสอนของครูสอนวิชาชีวะโรงเรียนต่าง ๆ ย่อมมีอุปกรณ์การสอนพร้อม และผู้บริหารจะยอมรับถึงความเห็นและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่ครูสอนวิชาชีวะเสนอ ถ้าหากแยกพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่าปัจจัยที่มีความแตกต่างกันสูงสุดคือ เรื่องการจัดวัสดุอุปกรณ์และการอำนวยความสะดวกในการสอนแก่ครู ในโรงเรียนอาชีวศึกษา อุปกรณ์ทางวิชาชีวะเป็นหัวใจของการเรียนการสอน ดังนั้นทุกแห่งจะมีอุปกรณ์พร้อม ดังนั้นครูสอนวิชาชีวะจึงมีความสะดวกในการสอน ส่วนเรื่องที่มีความแตกต่างร่องลงมาคือ เรื่องวัสดุอุปกรณ์ในการสอนในห้องทำงาน ครูสอนวิชาชีวะส่วนมากมักจะมีห้องทำงานอยู่ในห้องปฏิบัติงาน ดังนั้นอุปกรณ์การสอนภายในห้องทำงานจึงไม่มีปัญหาต่อครู

ข้อที่นำส่งภาคเกี่ยวกับเรื่องความเสี่ยง อรรถหนึ่งชื่อประกอบการ เรียนใน เรื่องผูก
 ครอบวิชาสามัญมีความลึกเห็นอยู่ในระดับต่ำ คะแนนเฉลี่ย 2.31 แสดงว่าครอบวิชาสามัญ
 คิดเห็นว่าหนังสือประกอบการเรียนในห้องสมุดยังไม่เป็นที่เพียงพอ ถ้าเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับความ
 เข้าใจในอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ บทบาทและเป้าหมายในงานที่ปฏิบัติอยู่ ครอบทั้งสอง
 กลุ่มมีความลึกเห็นอยู่ในระดับสูง คะแนนเฉลี่ย 3.77 และ 3.79 ตามลำดับ แสดงว่าครอบ
 ทั้งสองกลุ่มมีความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ บทบาทและเป้าหมายในงานที่ปฏิบัติ
 เป็นอย่างดี

ปัจจัยที่ 7 เรื่องการยอมรับของเพื่อนร่วมงานและความรู้สึกประสบความสำเร็จ
 ครอบวิชาชีพและครอบวิชาสามัญ มีความรู้สึกต่อบรรยากาศอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ถ้าแยกเป็น
 รายข้อจะพบว่า เรื่องที่แตกต่างก็สูงสุดคือ เรื่องการเป็นที่ยอมรับในด้านความรู้จากผู้ร่วมงาน
 ครอบวิชาชีพจะมีการสอนที่ปรากฏออกมาชัดเจน มากกว่าครอบวิชาสามัญ

นอกจากนี้ โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนอาชีวศึกษาที่มีวิชาหลักคือ วิชา
 ชีพ นักเรียนที่เข้าสาเรียนมุ่งหวังที่จะเรียนเพื่อนำไปประกอบอาชีพ จึงมีความสนใจวิชาชีพมาก
 กว่าวิชาสามัญ และนักเรียนที่เข้ามาเรียนร่วมมากไม่มีพื้นฐานทางวิชาชีวก่อน เมื่อได้รับความ
 ความรู้จากโรงเรียน และสามารถนำไปใช้ได้ ทำให้ครอบวิชาชีพเป็นตัวยอมรับมากกว่าครอบวิชา
 สามัญ

ปัจจัยที่ 8 การร่วมมือในการกำหนดนโยบาย ครอบวิชาชีพ มีความรู้เกี่ยวกับวิธีนี้
 อยู่ในระดับสูงกว่าครอบวิชาสามัญ เพราะว่า ครอบวิชาชีพเป็นผู้มีความรู้และเขากางที่โรงเรียน
 นั้นดำเนินการสอนอยู่ จึงได้รับการปรึกษาหารือจากผู้บริหาร และครอบวิชาชีพ เป็นผู้ใกล้ชิด
 กับนักเรียนมากกว่า เพราะว่า มีจำนวนชั่วโมงที่เข้าสอนมาก ดังนั้นผู้บริหารจึงปรึกษากับครอบ
 วิชาชีพในกำหนดนโยบายการปกครอง และนโยบายการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น ถ้าแยก

เป็นรายชื่อ ปรากฏว่า เรื่องที่มีความแตกต่างสูงสุดคือ เรื่องการแสดงความกระตือรือร้นในการแสดงความกล้าเห็น รองลงมาคือ เรื่องการรับพิจารณาความคิดต่าง ๆ ที่เสนอแก่ผู้บริหาร

3. การพิจารณาระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครูโดยทั่วไป พบว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งขัดแย้งกับสัมฤทธิ์ผลที่ว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษาอยู่ในระดับต่ำ การที่ครูโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษามีขวัญในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นผลให้สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลางไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของครู โดยเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานในโรงเรียน และการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในกรุงเทพมหานครเท่านั้น ไม่ครอบคลุมไปถึงกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ต่างจังหวัด ซึ่งสภาพแวดล้อมต่างกันมาก อาจจะเป็นเหตุที่ทำให้ระดับขวัญในการปฏิบัติงานแตกต่างกันออกไปจากผลที่ผู้วิจัยได้ในครั้งนี้ จึงน่าจะได้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ต่อไป

2. ในวงการศึกษามีขวัญในการปฏิบัติงานของครูมีความสำคัญมาก สมควรที่จะมีการศึกษาค้นคว้าอย่างกว้างขวาง มีนักการศึกษาได้ค้นคว้ามาแล้ว พบว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครู กับสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียน มีความสัมพันธ์กันอย่างสูง ครูมีขวัญในการปฏิบัติงานก็ จะทำให้ผลการเรียนของนักเรียนก็ ส่วนครูที่มีขวัญในการปฏิบัติงานต่ำ จะส่งผลให้ผลการเรียนของนักเรียนตกต่ำลงไปด้วย ฉะนั้น กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และผู้บริหารการศึกษา ควรจะให้ความสนใจ ตรวจสอบและเสริมสร้างขวัญใน

การปฏิบัติงานของครูให้ดีขึ้น การที่ครูจะมีระดับขวัญสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับตัวครูเอง เพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ปัจจัยในการครองชีพ และปัจจัยอื่น ๆ ภายนอกโรงเรียน เป็นต้น

ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวครู เพื่อนร่วมงาน และผู้บริหารคือปัจจัยมนุษย์ซึ่งมีความสำคัญสูงสุดในหน่วยงาน จะต้องมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เชื้อพียงเหตุผลซึ่งกันและกัน ครูต้องมีความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหาร สิ่งเหล่านี้ทำให้ระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครูสูง ทำให้ปฏิบัติงานอย่างมีความสุข ทำให้ผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ปัจจัยเกี่ยวกับการครองชีพ เป็นปัจจัยเกี่ยวกับเรื่อง รายได้และสวัสดิการ ถ้าหากครูมีรายได้เพียงพอแก่การครองชีพ และมีสวัสดิการดีพอก็จะทำให้ครูมีขวัญในการปฏิบัติงานสูง รัฐบาลควรจะให้การช่วยเหลือในค่าน้ำสวัสดิการ แก่ครูโรงเรียนราษฎร์บ้าง เป็นการส่งเสริมให้ครูโรงเรียนราษฎร์มีขวัญในการปฏิบัติงานดีขึ้น ผลสะท้อนก็จะได้แก่เด็กนักเรียนอีกหลายแสนคนซึ่งเป็นคนไทย เช่นกัน มีความรู้ความสามารถเท่ากับนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนของรัฐ ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในหน่วยงาน ซึ่งเรียกว่าปัจจัยทางวัตถุ เกี่ยวข้องกับการสอนของครูโดยตรง สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ครูมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เช่น การจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์การสอนให้พอเพียง มีโต๊ะทำงานตั้งอยู่ในที่สบายพอสมควร เป็นต้น นอกจากนี้วิธีดำเนินการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนก็เป็นปัจจัยที่สำคัญ สิ่งหนึ่งที่จะทำให้ครูเกิดความพึงพอใจ ผู้บริหารโดยเฉพาะครูใหญ่ต้องหมั่นตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ เสมอ อาจจะสังเกตความร่วมมือของครูในการปฏิบัติงาน เป็นหมู่คณะ มีความรับผิดชอบ และมีความรักใคร่สามัคคีกัน เป็นต้น ในโรงเรียนครูใหญ่มีความสำคัญมากในการเสริมสร้างขวัญในการปฏิบัติงานของครู ต้องประสานความเข้าใจอันดีต่อกัน และให้ครูมีความร่วมมือกันเป็นอย่างดี และมอบงานให้แก่ครูที่มีความสามารถต่าง ๆ กัน ให้บังเกิดประโยชน์แก่โรงเรียนให้มากที่สุด และครูใหญ่ของศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่จะทำให้ครู

นอกจากนี้รัฐสามารถช่วยให้ขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนราษฎร์ให้สูงขึ้น โดยการจัดการอบรมทางวิชาการให้แก่ครูโรงเรียนราษฎร์ เพื่อเสริมสร้างความรู้และความ

มั่นใจให้แก่ครูโรงเรียนราษฎร์ และรัฐควรจัดให้ครูได้รับสวัสดิการให้เท่าเทียมกับข้าราชการอื่น ๆ เพราะครูโรงเรียนราษฎร์เสียภาษีเงินได้ให้แก่รัฐ และเป็นผู้ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการจัดการเรียนการสอนแก่เยาวชนของชาติซึ่งรัฐไม่สามารถจะดำเนินการเองได้ทั้งหมด ทำให้ครูโรงเรียนราษฎร์มีความมุ่งมั่นที่จะอบรมสั่งสอนนักเรียนไปอีกนาน จากผลการวิจัยปรากฏว่า ครูโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษาส่วนมากสอนอยู่ในโรงเรียนราษฎร์ระหว่าง 1 - 5 ปีเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษาส่วนมากพยายามดิ้นรนเพื่อทำงานอื่น หรือบรรจุกเป็นข้าราชการ อันเป็นผลเสียต่อโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษา เพราะทำให้ไม่มีครูที่มีประสบการณ์สูงมาสอน จะมีแต่ครูที่สำเร็จใหม่ ๆ เท่านั้น แต่เมื่อมีความชำนาญมากขึ้นก็พยายามดิ้นรนออกไปไม่มีวันจบสิ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

การวิจัยเรื่อง ขวัญในการปฏิบัติงานของครูไปโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษา ในครั้งนี้ ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่าง เฉพาะครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษาที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร เท่านั้น ไม่ได้ออกไปถึงครูโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษาที่อยู่ในส่วนภูมิภาค นอกจากนี้ขอบข่ายของการวิจัยก็มีจำกัด ดังนั้นสิ่งที่ควรจะมีการศึกษาวิจัยต่อไปควรมีดังต่อไปนี้

1. วิจัยระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษาที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค
2. ศึกษาอิทธิพลของครูที่มีต่อนักเรียนระหว่างครูวิชาชีพและครูวิชาอื่น ๆ
3. ศึกษาถึงความแตกต่างของขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษา โดยพิจารณาถึง เพศ และอายุ ของครูผู้สอน